

Przemiany statystyk transportu drogowego

Statystyka w służbie polityki społeczno-gospodarczej:
nowe badania, metody i narzędzia

Magdalena Mojsiewicz

Urząd Statystyczny w Szczecinie

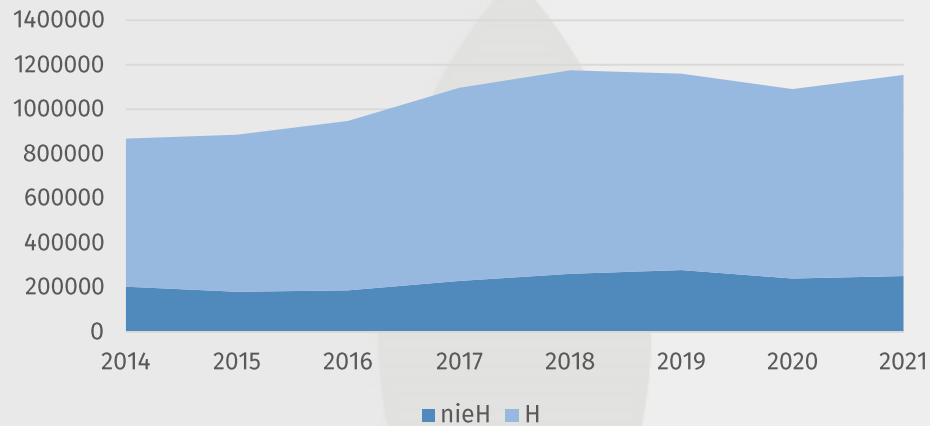
Uniwersytet Szczeciński

Plan prezentacji

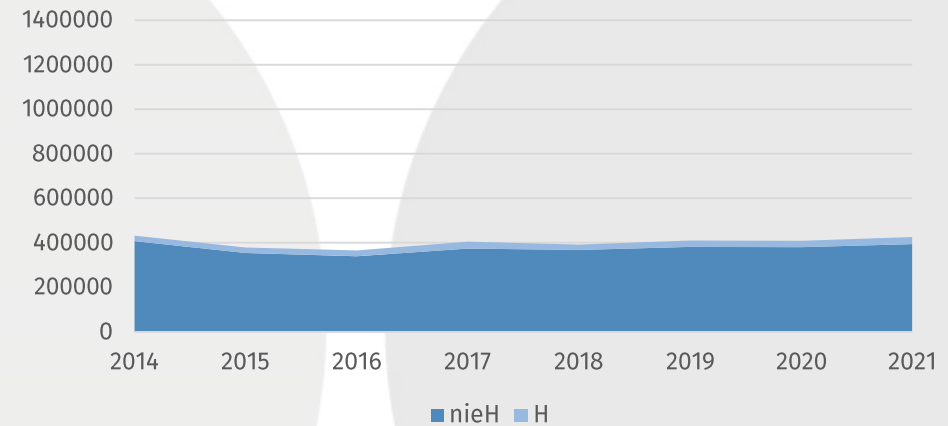
- **Transport drogowy**
  - Klasyczne źródła danych
- **Big Data**
  - Źródła danych – viaTOLL, eTOLL
  - Statystyki dot. natężenia ruchu, emisji zanieczyszczeń
- **Wyzwania dla statystyk przewozów i pracy przewozowej**

Badanie za pomocą formularza TD-E

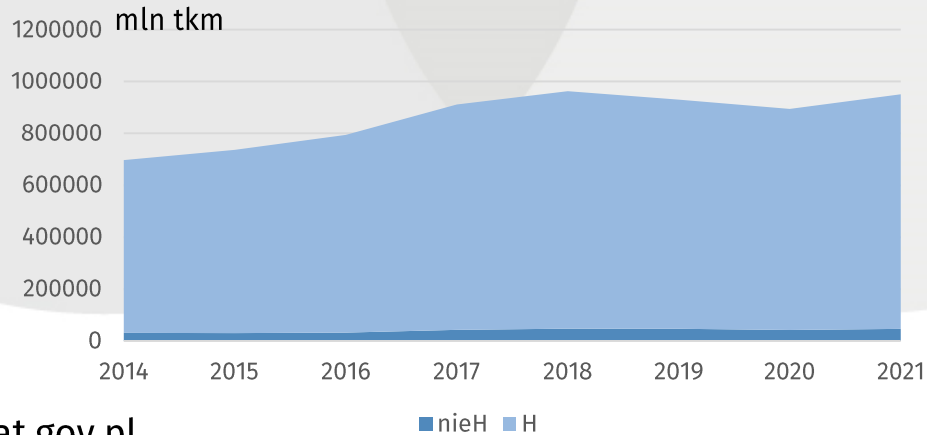
Przewozy - transport zarobkowy
próba losowa

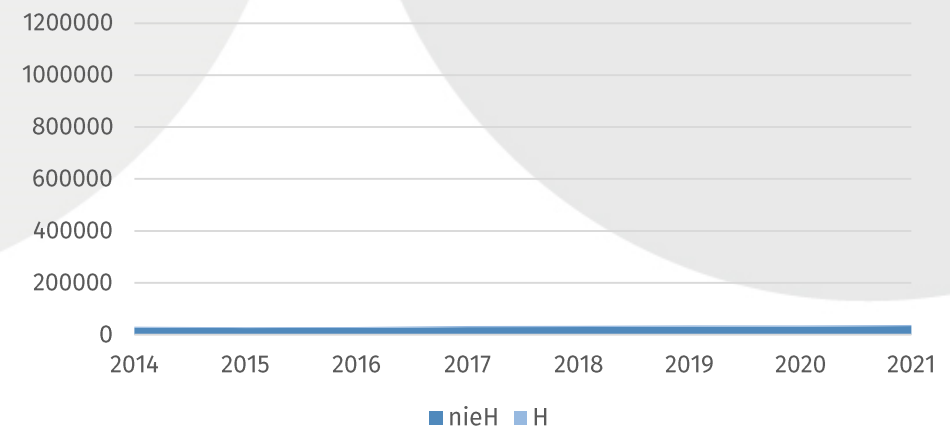
Przewozy - transport gospodarczy
próba losowa

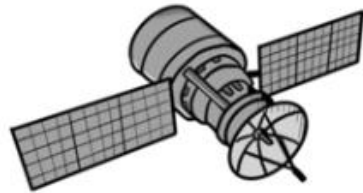
Praca przewozowa - transport zarobkowy
próba losowa

Praca przewozowa - transport gospodarczy
próba losowa

viaTOLL, eTOLL – elektroniczny system poboru opłat za przejazd drogami krajowymi

viaTOLL, eTOLL – elektroniczny system poboru opłat za przejazd drogami krajowymi

Statystyka
Transportu
Drogowego

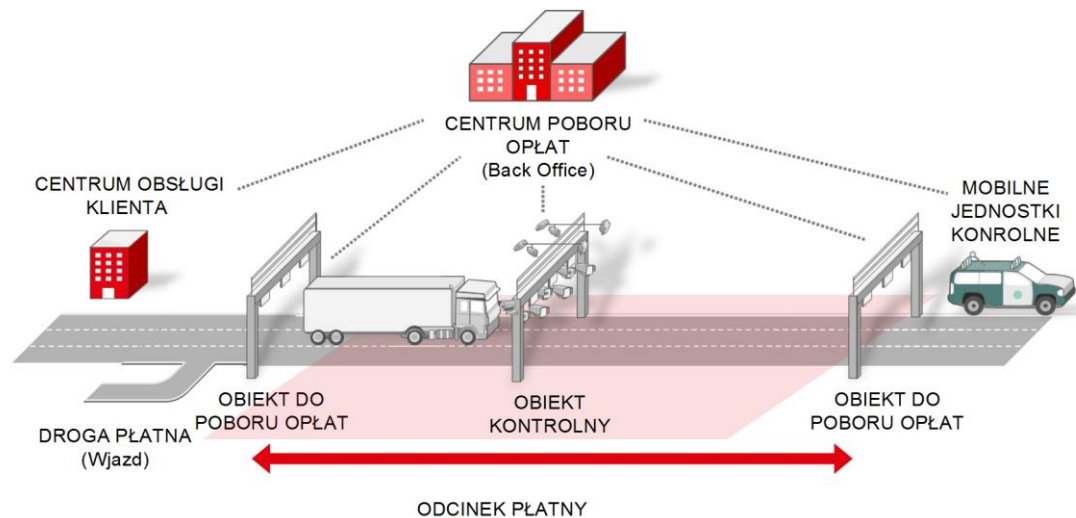
viaTOLL, eTOLL

System **viaTOLL** funkcjonował do dnia **30.09.2021 r.**

Na system **viaTOLL** składały się **951** bramownic oraz urządzenia pokładowe umieszczone w pojazdach.

System **eTOLL** oparty jest o technologię wyznaczania pozycji użytkownika przy zastosowaniu pozycjonowania satelitarnego z wykorzystaniem wirtualnych bramownic.

viaTOLL

źródło: <https://anuluj-mandat.pl/post/czym-jest-myto-viatoll-i-co-sie-zmienilo-od-2-stycznia-2015>

eTOLL

Długość płatnych odcinków wynosi obecnie około 3677 km

Sieć dróg krajowych obejmujących system **eTOLL**
źródło: <https://etoll.gov.pl/ciezarowe/kalkulator-trasy/siec-drog/>

Statystyki natężenia ruchu – transport drogowy

W wyniku przetwarzania danych viaTOLL można uzyskać następujące **zmienne wynikowe** :

- **Liczba transakcji** – liczba transakcji opłat dla pojazdów podlegających opłacie zarejestrowanych na odcinku płatnym
- **Liczba pojazdów** – unikatowa liczba wystąpień pojazdu w punkcie lub na odcinku
- **Liczba podróży** – pojazd zrealizował podróż w ramach systemu viaTOLL, jeżeli został on zarejestrowany przynajmniej w 2 transakcjach z analizowanego zbioru danych
- **Czas podróży**
- **Liczba przejechanych km**
- **Średnia prędkość**

Statystyki natężenia ruchu – transport drogowy

Dla przyjętych zmiennych zdefiniowano następujące **wymiary**:

- czasowy:

- dzień
- tydzień
- miesiąc
- grupa godzinowa
  - rano: 00:00 - 05:59
  - w ciągu dnia: 06:00-11:59
  - wieczór: 12:00 - 17:59
  - noc: 18:00 - 23:59

- przestrzenny:

- oznaczenie drogi: A1, A2 itd.
- kraj rejestracji pojazdu (Polska, zagranica, nieznan)

Statystyki natężenia ruchu – transport drogowy

- kategorii podmiotu/pojazdu wg. grup ładowności (dmc):

➤ Pojazdy lekkie

- grupa ładowności 13 - pojazdy dmc równej 3,5 tony lub mniej
- grupa ładowności 14 - o dmc równej 3,5 tony lub mniej, mające możliwość ciągnięcia przyczepy i pojazdy o dmc przekraczającej 3,5 tony

➤ Autokary

- grupa ładowności 30 - autokary z liczbą miejsc siedzących powyżej 9 (łącznie z kierowcą)

➤ Pojazdy ciężkie

- grupa ładowności 41 - pojazdy ciężarowe o dmc powyżej 3,5 tony oraz poniżej 12 ton
- grupa ładowności 42 - pojazdy ciężarowe o dmc powyżej 3,5 tony oraz poniżej 12 ton mające fizyczną możliwość ciągnięcia przyczepy oraz pojazdy o dmc powyżej 12 ton
- grupa ładowności 50 - pojazdy ciężarowe dmc powyżej 12 ton

- kategorii podmiotu/pojazdu wg. klasy emisji spalin Euro (0-IV)

- Strona Główna
- O projekcie
- Transport morski
- Transport drogowy**
- Natężenie ruchu

Wizualizacja danych (stan na pierwszy dzień miesiąca)

Wskaźnik 2-1-1 - Liczba transakcji (dzienna) wg rodzaju pojazdu

Wskaźnik 2-1-2 - Liczba transakcji (dzienna) według klasy emisji spalin Euro

Wskaźnik 2-1-3 - Liczba transakcji (dzienna) według numeru drogi

Wskaźnik 2-1-4 - Liczba transakcji (miesięczna) według rodzaju pojazdu

Wskaźnik 2-1-5 - Liczba transakcji

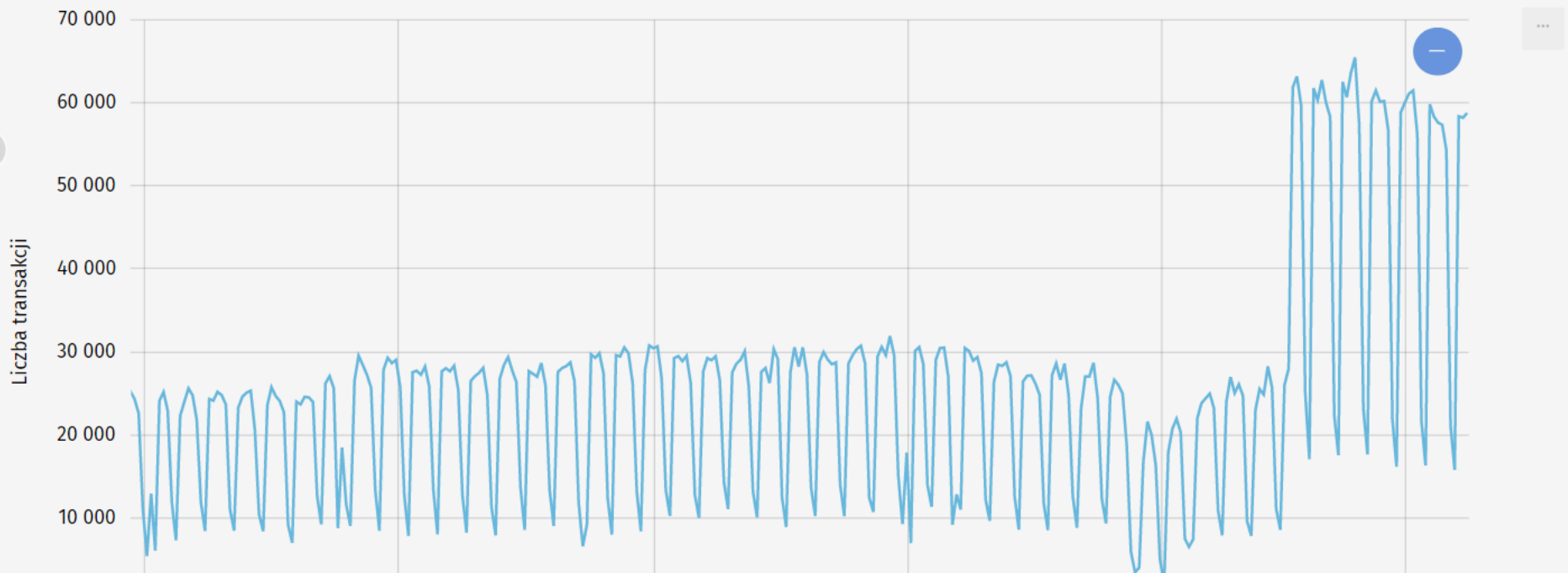
Wskaźnik 2-1-2 - Liczba transakcji (dzienna) według klasy emisji spalin Euro

Euro 0 lub nieokreślona

Wykres Tabela Informacje o wskaźniku

Wybierz typ emisji:

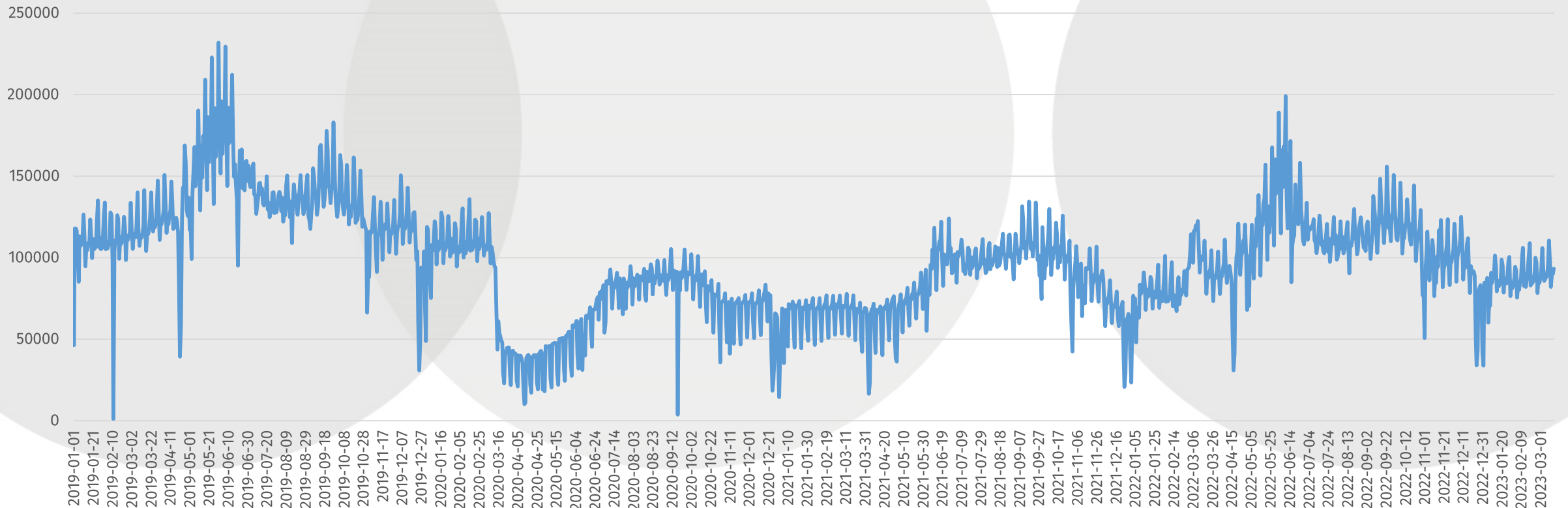
Euro 0 lub nieokreślona

Symbol wskaźnika	2-1-1
Nazwa wskaźnika	Liczba transakcji (dzienna) wg rodzaju pojazdu
Jednostka prezentacji	Liczba transakcji
Źródło danych	do 30.09.2021 r. Krajowy System Poboru Opłat viaTOLL, gestor: Główny Inspektorat Transportu drogowego (GiTD) od 1.10.2021 r. System Poboru Opłaty Elektronicznej Krajowej Administracji Skarbowej e-TOLL, gestor: Ministerstwo Finansów
Częstotliwość danych	cykliczne zasilanie danymi
Czas	Czas lokalny PL
Uwagi	brak

Wskaźnik 2-1-1 - Liczba transakcji (dzienna) wg rodzaju pojazdu

Autokary z liczbą miejsc siedzących > 9

Statystyki emisji zanieczyszczeń – transport drogowy

copert

Statystyki emisji zanieczyszczeń – transport drogowy

COPERT to standardowy kalkulator emisji zanieczyszczeń. Umożliwia szacowanie wielkości emisji zanieczyszczeń ze środków transportu drogowego na podstawie następujących **danych wejściowych**:

- **liczba pojazdów wg. rodzaju:**
  - samochody ciężarowe
  - ciągniki siodłowe
  - autobusy miejskie
- **przebiegi pojazdów:**
  - średnioroczne
  - całkowite (od momentu produkcji)
- **prędkość pojazdów:**
  - na drogach miejskich w szczycie
  - na drogach miejskich poza szczytem
  - na drogach zamiejskich
  - na autostradach
- **udział poszczególnych rodzajów pojazdów na określonej drodze:**
  - na drogach miejskich w szczycie
  - na drogach miejskich poza szczytem
  - na drogach zamiejskich
  - na autostradach
- **dane meteorologiczne:**
  - średniomiesięczna temperatura minimalna
  - średniomiesięczna temperatura maksymalna
  - średniomiesięczna wilgotność powietrza

Statystyki emisji zanieczyszczeń – transport drogowy

Zmienne wynikowe

W rezultacie przeprowadzonych szacunków pozyskiwane są dane o wielkości emisji zanieczyszczeń takich jak m.in.:

- NMVOC – niemetanowe lotne związki organiczne
- PM_{2.5} – pyły zawieszone
- NO_x – tlenki azotu
- CH₄ – metan
- CO₂ – dwutlenek węgla
- N₂O – podtlenek azotu

Statystyki emisji zanieczyszczeń – transport drogowy

Dla zmiennych wynikowych zdefiniowano następujące **wymiary**:

- **Czasowy:**
  - rok
  - kwartał
- **Przestrzenny:**
  - Polska
  - Województwa
- **Rodzaju pojazdu:**
  - samochody ciężarowe
  - ciągniki siodłowe
  - Autobusy
- **Kategorii podmiotu/pojazdu wg. klasy emisji spalin EURO (II-VI)**

Statystyki emisji zanieczyszczeń – transport drogowy

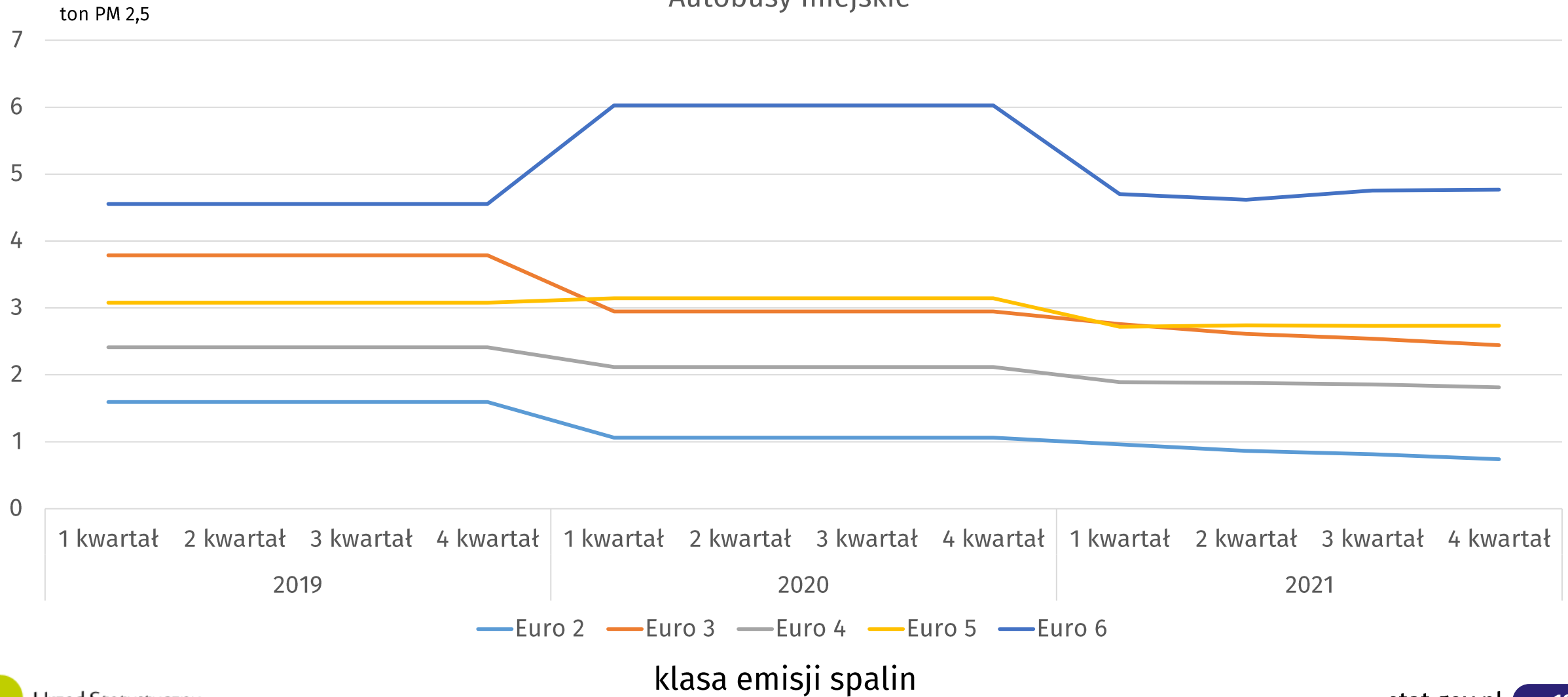
- **Kategorii podmiotu/pojazdu według grup ładowności (dmc)**
  - samochody ciężarowe:
    - 0-7,5 t
    - 7,5-12 t
    - 12-14 t
    - 14-20 t
    - 20-26 t
    - 26-28 t
    - 28-32 t
    - 32-36 t
  - ciągniki siodłowe:
    - 14-20 t
    - 20-28 t
    - 28-34 t
    - 34-40 t
    - 40-50 t
    - 50-60 t
  - autobusy:
    - 0-15 t
    - 15-18 t
    - 18+ t

Symbol wskaźnika	2-3-15
Nazwa wskaźnika	Emisja PM 2,5 według klasy emisji spalin Euro
Jednostka prezentacji	emisja w tonach, liczba pojazdów w sztukach
Źródło danych	Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców (CEPiK), gestor: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów System informacyjny Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, gestor: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) System informacyjny Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, gestor: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW)
Częstotliwość danych	kwartał
Czas	Czas lokalny PL
Uwagi	PM 2,5 - pyły zawieszone nie większe niż 2,5 mikrometra Emisja została wyznaczona za pomocą kalkulatora COPERT V z wykorzystaniem następującego zakresu danych: CEPiK: liczba pojazdów. Dla ciągników siodłowych oraz samochodów ciężarowych wykorzystano dane kwartalne. Dla autobusów miejskich wykorzystano dane roczne. Uwzględniono wyłącznie pojazdy nie starsze niż 25 letnie. Uwzględniono wyłącznie pojazdy z aktualnym ubezpieczeniem w danym kwartale lub na koniec roku w przypadku autobusów miejskich. GDDKiA: ruch drogowy na drogach publicznych, praca przewozowa pojazdów. IMGW: temperatura powietrza oraz wilgotność względna. Źródłem pochodzenia danych jest Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy.

Statystyki emisji zanieczyszczeń – transport drogowy

Autobusy miejskie

Wdrożenie statystyk eksperymentalnych

- Resort Statystyki otrzymał dostęp do strumieniowych źródeł danych Big Data dot. transportu drogowego,
- Pozytywnie zakończony proces legislacji zapewnił stabilność źródeł danych w jest istotne w kontekście produkcji statystycznej,
- Rozpoznano oraz wdrożono niezbędne metody i narzędzia Big Data w celu zapewnienia przetwarzania strumieniowego dla danych sensorycznych,
- Opracowano algorytmy umożliwiające generowanie nowych statystyk, co unowocześniło i wzbogaciło bieżącą produkcję statystyczną,
- Resort Statystyki planuje wdrożenie do produkcji statystycznej uzyskanych wskaźników.

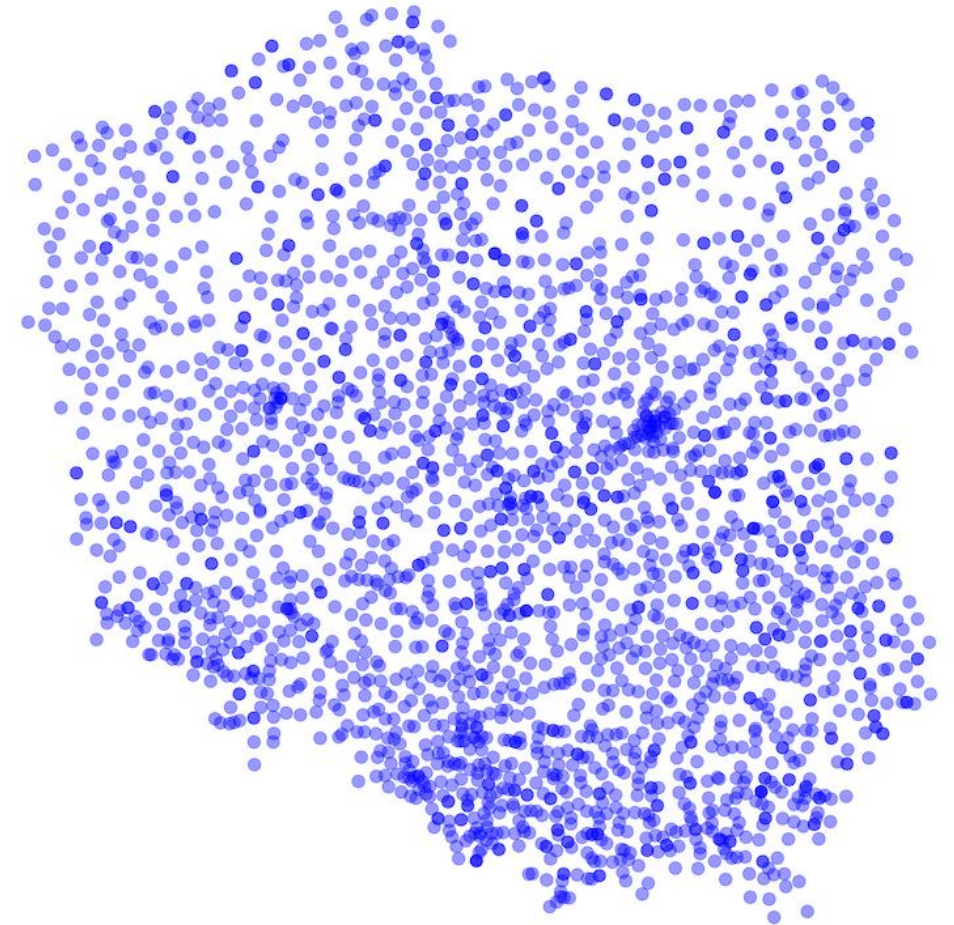
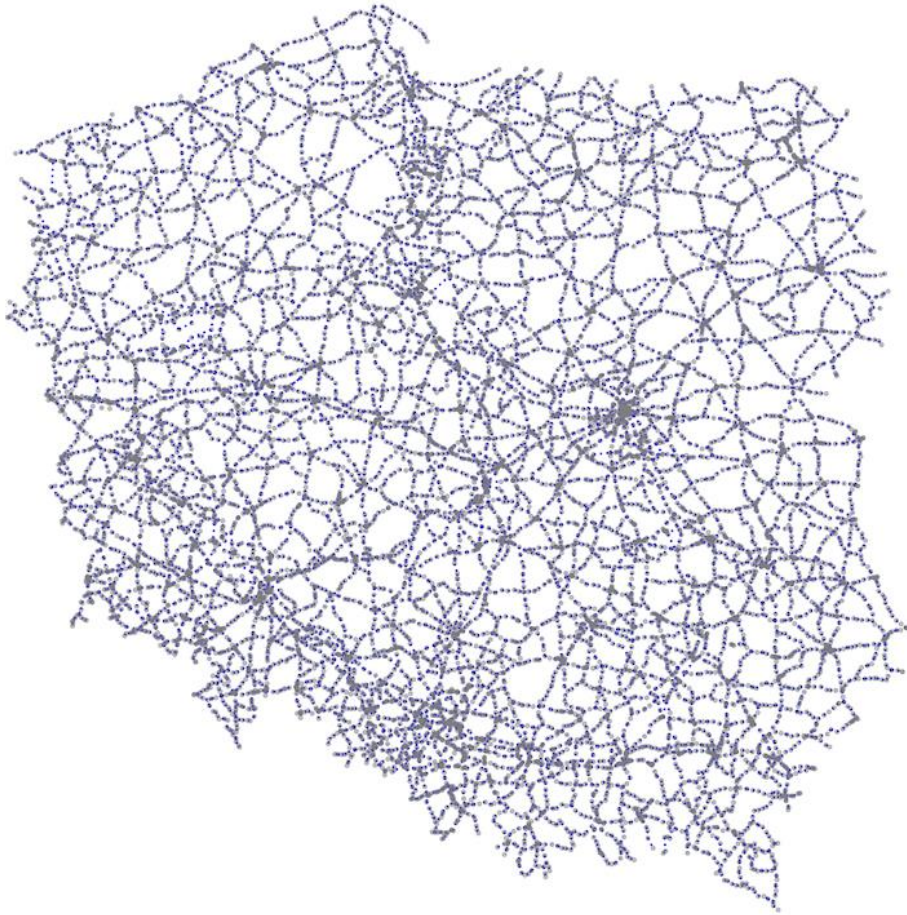
Funkcje modelu symulacyjnego systemu transportu drogowego

- oszacowanie wielkości generowanego i absorbowanego ruchu ciężarowego w rejonach komunikacyjnych bez przeprowadzenia kosztownych badań ankietowych
- prognozowanie pracy przewozowej generowanej przez jednostki gospodarcze
- oszacowanie rzeczywistego obciążenia poszczególnych odcinków sieci drogowej
- prognozowanie zmian obciążenia oraz zakorkowania odcinków sieci drogowej w przypadku zamknięcia lub krótkotrwałego wyłączenia z użytku wybranych odcinków sieci

Etapy opracowania modelu symulacyjnego dla systemu transportu drogowego

- Budowa modelu sieci transportowej
- Wyodrębnienie rejonów komunikacyjnych
- Opracowanie modelu popytu transportowego (generacja oraz rozkład przestrzenny ruchu)
- Rozkład przewozów na sieć drogową

Graf sieci transportowej 2 515 rejonów kom. - centroidy

Model ekonometryczny do oszacowania pracy przewozowej w systemie viaTOLL

Jako zmienna objaśniana w modelu występuje łączna dobową praca przewozowa dla określonej bramownicy systemu viaTOLL wykonywana:

- przez wszystkie pojazdy, dla których rozważana bramka jest źródłem podróży w ramach systemu viaTOLL (bramka jest zarejestrowana w pierwszej transakcji asocjowanej z pojazdem),
- przez wszystkie pojazdy, dla których dana bramka jest celem podróży w ramach systemu (bramka występuje w ostatniej transakcji w ciągu transakcji zarejestrowanych dla pojazdu).

Jako zmienne objaśniające w modelu ekonometrycznym występują:

- odległość do terminalu towarowego najbliższego dla analizowanej bramownicy,
- liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terytorium (według kodu terytorialnego), gdzie znajduje się analizowana bramka.

Metodyka modelu ekonometrycznego

Oszacowanie wartości empirycznych zmiennych objaśnianych:

$$W_j^{(o|d)} = \sum_{i=1}^{P_j} d_i \cdot \bar{q}_i,$$

P_j – liczba pojazdów, które zaczynają podróż w systemie od j -tej bramki

d_i – przebieg i -tego pojazdu w ramach systemu viaTOLL [km]

$\bar{q}_i$ – średnia waga towaru przewożonego przez i -ty pojazd [ton]

Kształtowanie bazy danych, zawierających liczbę jednostek gospodarczych według grup (małe, duże, średnie) dla poszczególnych kodów terytorialnych

Kształtowanie zestawu zmiennych objaśniających:

- poziom grupy przedsiębiorstw – 1 zmienna dla każdej grupy
- poziom sekcji – 10 zmiennych dla każdej grupy (sekcje ['A', 'B', 'C', 'D', 'E', 'F', 'G', 'H', 'K', 'N']) – wg PKD 07
- poziom klasy – 545 zmiennych dla każdej grupy (klasy ['0111', ..., '8299'])

Przeprowadzenie analizy regresyjnej

Hipotezy o kształcie zależności funkcyjnej w modelu ekonometrycznym

Zależność liniowa:

- $W_j^{(o|d)} = a_0 + \sum_{i=1}^N a_i \cdot x_{ij}$

Zależność potęgowa:

- $W_j^{(o|d)} = a_0 \cdot \prod_{i=1}^N x_{ij}^{a_i}$
- $x_{1j}, x_{2j}, \dots, x_{Nj}$ – zmienne objaśniające
- $a_0, a_1, a_2, \dots, a_N$ – współczynniki modelu regresji

Wartości współczynnika determinacji dla bramek generujących ruch

Poziom szczegółowości modelu (liczba zmiennych objaśniających)	Dzień świąteczny (1.01.2019)	Dzień powszedni (10.01.2019)	Sobota (12.01.2019)	Niedziela (13.01.2019)
Model liniowy				
Grupy (4)	0.0356	0.0434	0.0328	0.0321
Sekcje (31)	0.2308	0.1986	0.1947	0.2552
Klasy (1636)	0.3226	0.4811	0.4068	0.5183
Model potęgowy				
Grupy (4)	0.0641	0.1015	0.0839	0.063
Sekcje (31)	0.2513	0.289	0.2916	0.2271
Klasy (1636)	0.6207	0.5777	0.6001	0.5551

Wartości współczynnika determinacji dla bramek absorbujących ruch

Poziom szczegółowości modelu (liczba zmiennych objaśniających)	Dzień świąteczny (1.01.2019)	Dzień powszedni (10.01.2019)	Sobota (12.01.2019)	Niedziela (13.01.2019)
Model liniowy				
Grupy (4)	0.0513	0.0506	0.0327	0.0384
Sekcje (31)	0.2376	0.2209	0.2136	0.2130
Klasy (1636)	0.6262	0.4818	0.4960	0.4968
Model potęgowy				
Grupy (4)	0.0625	0.1010	0.0755	0.0766
Sekcje (31)	0.2922	0.3042	0.2644	0.2878
Klasy (1636)	0.6367	0.5897	0.5585	0.5736

Opracowanie nowych statystyk transportu – faza wstępna

Transport lekkimi pojazdami użytkowymi

Zakres podmiotowy badania będą stanowiły samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 tony (tj. z wyłączeniem lekkich pojazdów specjalnego przeznaczenia i lekkich ciągników drogowych) będących w posiadaniu podmiotów gospodarki narodowej (z wyłączeniem pojazdów będących w posiadaniu osób prywatnych).

Wdrożenie pilotażowego gromadzenia danych na temat działalności lekkich pojazdów użytkowych na poziomie krajowym, przy wykorzystaniu kwestionariusza,

Wykonanie opisu wszystkich parametrów i elementów gromadzenia danych pilotażowych oraz szczegółów zastosowanej metodologii;

Wykonanie oceny wykonalności, kosztów, obciążenia dotyczącego wdrażanej metodologii jak również jakości uzyskanych danych wynikowych.

Dziękuję za uwagę!